

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК СТАНДАРТЫ
Қазақстан Республикасының Мемлекеттік техникалық реттеу жүйесі

Техникалық-экономикалық ақпаратты жіктеу және кодтау

**ҰЛТТЫҚ ТЕХНИКАЛЫҚ-ЭКОНОМИКАЛЫҚ АҚПАРАТ
ЖІКТЕУІШТЕРІН ӘЗІРЛЕУ ТӘРТІБІ**

**Система классификации и кодирования
технико-экономической информации**

**ПОРЯДОК РАЗРАБОТКИ НАЦИОНАЛЬНЫХ КЛАССИФИКАТОРОВ
ТЕХНИКО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ИНФОРМАЦИИ**

ҚР СТ 5.1-2015

Ресми басылым

**Қазақстан Республикасының Инвестициялар және даму министрлігі
Техникалық реттеу және метрология комитеті
(Мемстандарт)**

Астана

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК СТАНДАРТЫ
Қазақстан Республикасының Мемлекеттік техникалық реттеу жүйесі

Техникалық-экономикалық ақпаратты жіктеу және кодтау

**ҰЛТТЫҚ ТЕХНИКАЛЫҚ-ЭКОНОМИКАЛЫҚ АҚПАРАТ
ЖІКТЕУІШТЕРІН ӨЗІРЛЕУ ТӘРТІБІ**

ҚР СТ 5.1-2015

Ресми басылым

**Қазақстан Республикасының Инвестициялар және даму министрлігі
Техникалық реттеу және метрология комитеті
(Мемстандарт)**

Астана

Алғысөз

1 Техникалық реттеу және метрология комитетінің «Қазақстан стандарттау және сертификаттау институты» республикалық мемлекеттік кәсіпорны **ӘЗІРЛЕП ЕНГІЗДІ**

2. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің Техникалық реттеу және метрология комитетінің 2015 жылғы 24 қарашадағы № 236-од бұйрығымен **БЕКІТІЛІП ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛДІ**

**3 БІРІНШІ ТЕКСЕРУ МЕРЗІМІ
ТЕКСЕРУ КЕЗЕҢДІЛІГІ**

**2022 жыл
5 жыл**

4 ҚР СТ 5.1-2007 *«Қазақстан Республикасының Мемлекеттік техникалық реттеу жүйесі. Техникалық-экономикалық ақпаратты жіктеу және кодтау жүйесі. Мемлекеттік техникалық-экономикалық ақпарат жіктеуіштерін әзірлеу тәртібі»*
ОРНЫНА ЕНГІЗІЛДІ

Осы стандартқа енгізілген өзгерістер туралы ақпарат жыл сайын басылып шығарылатын "Стандарттау жөніндегі нормативтік құжаттар" ақпараттық сілтеуішінде, ал өзгерістер мәтіні - ай сайын басылып шығарылатын "Ұлттық стандарттар" ақпараттық сілтеуіштерінде жарияланады. Осы стандарт қайта қаралатын (ауыстырылатын) немесе күшін жоятын жағдайда, тиісті хабарлама ай сайын басылып шығарылатын "Ұлттық стандарттар" ақпараттық сілтеуіштерінде жарияланады.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ СТАНДАРТЫ

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік техникалық реттеу жүйесі

Техникалық-экономикалық ақпаратты жіктеу және кодтау

**ҰЛТТЫҚ ТЕХНИКАЛЫҚ-ЭКОНОМИКАЛЫҚ АҚПАРАТ
ЖІКТЕУІШТЕРІН ӘЗІРЛЕУ ТӘРТІБІ**

Енгізілген күні 2017.01.01

1 Қолданылу саласы

Осы стандарт ұлттық техникалық-экономикалық ақпарат жіктеуіштерін әзірлеу, бекіту тәртібін белгілейді.

Стандарт ережелерін мемлекеттік басқару органдары, стандарттау жөніндегі техникалық комитеттер, меншіктің барлық түрлеріндегі және ұйымдастырушылық-құқықтық түрлердегі, жіктеуіштерді әзірлеу және қолдану жөніндегі жұмыстарға қатысушы Қазақстан Республикасының жеке және заңды тұлғалары қолдануға тиіс.

2 Нормативтік сілтемелер

Осы стандартта мынадай сілтемелік нормативтік құжаттарға сілтемелер пайдаланылды:

ҚР СТ 1.2-2013 «Қазақстан Республикасының Ұлттық стандарттау жүйесі. Қазақстан Республикасының Ұлттық және алдын ала ұлттық стандарттарын әзірлеу тәртібі»;

ҚР СТ 1.5-2013 «Қазақстан Республикасының Мемлекеттік техникалық реттеу жүйесі. Стандарттарды жасауға, жазуға, ресімдеуге және мазмұнына қойылатын жалпы талаптар»;

ҚР СТ 1.7-2015 «Қазақстан Республикасының Мемлекеттік техникалық реттеу жүйесі. Стандарттау жөнінде жұмыстарды жоспарлау тәртібі»;

ҚР СТ 1.8-2013 «Қазақстан Республикасының Мемлекеттік техникалық реттеу жүйесі. Басып шығару және Нормативтік техникалық құжаттардың бірыңғай мемлекеттік қорын ақпаратпен және нормативтік құжаттармен қамтамасыз ету тәртібі»;

ҚР СТ 5.0-2015 «Қазақстан Республикасының Мемлекеттік техникалық реттеу жүйесі. Техникалық-экономикалық ақпаратты жіктеу және кодтау жүйесі. Жалпы ережелер»;

ҚР СТ 5.1–2015

ҚР СТ 5.2-2015 «Қазақстан Республикасының Мемлекеттік техникалық реттеу жүйесі. Техникалық-экономикалық ақпаратты жіктеу және кодтау жүйесі. Ұлттық техникалық-экономикалық ақпарат жіктеуіштерін енгізу туралы ережелер»;

Ескертпе - Осы стандартты пайдалану кезінде сілтемелік стандарттар мен жіктеуіштердің қолданысын ағымдағы жылдағы жай-күйі бойынша жыл сайын басылып шығарылатын «Стандарттау жөніндегі нормативтік құжаттар» ақпараттық сілтемесі бойынша және ағымдағы жылда жарияланған тиісті ай сайын басылып шығарылатын ақпараттық сілтемелер бойынша тексерген дұрыс. Егер сілтемелік құжат ауыстырылса (өзгертілсе), онда осы стандартты пайдалану кезінде ауыстырылған (өзгертілген) стандартты басшылыққа алу керек. Егер сілтемелік құжат ауыстырылмай жойылса, онда оған сілтеме берілген ереже осы сілтемені қозғамайтын бөлікте қолданылады.

3 Терминдер мен анықтамалар

Осы стандартта пайдаланылған терминдер ҚР СТ 5.0, ҚР СТ 5.2 және [1] сәйкес келеді.

4 Жіктеуіштерді әзірлеу

4.1 Жалпы ережелер

4.1.1 Ұлттық техникалық-экономикалық ақпарат жіктеуіштері (бұдан әрі - ҰТЭ АЖ) Қазақстан Республикасының ұлттық стандарттарына теңестіріледі.

ҰТЭ АЖ әзірлеуді өз құзыреттілігі шегінде мемлекеттік органдар, стандарттау жөніндегі техникалық комитеттер (бұдан әрі мәтін бойынша - әзірлеуші-ұйым) жүзеге асырады.

ҰТЭ АЖ әзірлеу (қайта қарау) үшін негіз:

- ҚР СТ 1.7 стандартына сәйкес техникалық реттеу саласында уәкілетті орган бекіткен мемлекеттік стандарттау жоспарлары;
- құзыретіне экономиканың бекітілген салаларындағы стандарттау объектілер кіретін уәкілетті мемлекеттік органдардың жоспары;
- Қазақстан Республикасының тиісті заңнамалық және нормативтік құқықтық актілерінің өзгерістері.

4.1.2 ҰТЭ АЖ жіктеуіш

- әр түрлі салаларда және мемлекеттік басқару деңгейінде деректердің үйлесімділігін қамтамасыз еткен жағдайда;
- қолданыстағы ұлттық жіктеуіштермен ақпараттық байланысқан жағдайда және оны жүргізу кезінде олармен технологиялық байланыс қамтамасыз етілген жағдайда;
- басқару құжаттамасының ұлттық жіктеуіші құрамында тіркелген, мемлекеттік арналған құжаттардың салааралық (ведомствоаралық) түрлерінде ақпараты жазылған нысандар енгізілген жағдайда әзірленеді.

4.2 ҰТЭ АЖ әзірлеу сатылары

4.2.1 ҰТЭ АЖ әзірлеу жөніндегі және олардың енгізілуіне дайындау жөніндегі жұмыстарды үйлестіруді және бақылауды қамтамасыз ету мақсатында жұмыстарды орындаудың мынадай сатыларын белгілейді:

- жіктеуіштерді әзірлеуді ұйымдастыру;
- жіктеуішті әзірлеу әдістемесін құру және бекіту;
- жіктеуіштің бірінші басылымын әзірлеу;
- *жіктеуішті мемлекеттік органдармен және мүдделі ұйымдармен келісу және қарау;*

- жіктеуіштің соңғы редакциясын әзірлеу;
- жіктеуішті бекіту және мемлекеттік тіркеу;
- жіктеуішті басып шығару;
- жіктеуішті жүргізуді ұйымдастыру.

4.3 ҰТЭ АЖ әзірлеуді ұйымдастыру

4.3.1 Жіктеуіштерді әзірлеу алдында жіктеуіштерді әзірлеу үшін дайындық жұмысы және техникалық реттеу және метрология жөніндегі уәкілетті органға (бұдан әрі - уәкілетті орган) өтініш беру жасалады.

Дайындық және өтініштерді қарау, мемлекеттік стандарттау жөніндегі жұмыс жоспарларын қалыптастыру ҚР СТ 1.7 сәйкес жүзеге асырылады.

4.3.2 Әзірлеуші-ұйым әзірленетін жіктеуіштің жіктелу үйлесімділігін және оны халықаралық және мемлекетаралық жіктеу жүйелерімен салыстыру мүмкіндігін қамтамасыз ету мақсатында зерттеу жұмыстарын жүргізуді, халықаралық, мемлекетаралық және басқа елдердің ұлттық жіктеуіштерін зерттеуді *ҚР СТ 5.0-2015 стандартының А қосымшасына сәйкес* ұйымдастырады.

4.3.3 ҰТЭ АЖ қажет болған жағдайда, алдындағы жіктеу жүйесіне ауысу кілттері болуға тиіс.

4.4 Жіктеуішті әзірлеу әдістемесін құру және бекіту.

4.4.1 ҰТЭ АЖ әзірлеуші-ұйым жүргізілген зерттеулер негізінде жіктеуішті әзірлеу әдістемесін жасайды.

4.4.2 Әдістемеде мынадай мәліметтер жазылуға тиіс:

- жіктеу және кодтау объектілерінің бастапқы жиынтығын сипаттау, жіктеу объектілерінің сандық сипаттамасы;
- объектілерді жіктеу және кодтау әдістерін сипаттау және оларды таңдау негіздемесі;
- жіктеудің негізгі белгілері және олардың бөліп шығару принциптері;
- кодтың алфавиті, негізі және ұзындығы, кодтық белгінің құрылу құрылымы, белгілердің орналасу реттілігі, есептеу мен тексеру тәсілі көрсетілген жіктеуіш кодын қорғауға арналған бақылаушы санның болмауының немесе болуының негіздемесі;
- жіктеуіштің резервтік сыйымдылығын қамтамасыз ету негіздемесі;
- объектілерді кодтау үлгісі (жіктеуіш фрагменті);

ҚР СТ 5.1–2015

- жіктеуіште объектілердің түсу тәртібі және олардың атауларының құрылымы, стандартталған терминологияны пайдалану, қабылданған қысқарған сөздер.

4.5 Жіктеуіштің бірінші басылымын әзірлеу

4.5.1 Әзірлеуші-ұйым келісім-шартқа және жіктеуішті әзірлеу әдістемесіне сәйкес жіктеуіш жобасын дайындайды.

4.5.2 Жіктеуіш жобасын әзірлеумен бір мезгілде оған түсіндірме жазба жазылады.

Түсіндірме жазбада мынадай мәліметтер беріледі:

- жіктеуішті әзірлеуге арналған негіздеме;
- жіктеуішті жасау мақсаты;
- жіктеу объектілерінің сипаттамасы;
- ұқсас жіктеуіштермен өзара байланыс және басқа санатты жіктеуіштермен түйісу;

- ҰТЭ АЖ қолданылу саласы;

4.5.3 ҰТЭ АЖ бірінші басылымын әзірлеу сатысында мынадай жұмыстар көрсетілген реттілікпен жүргізіледі.

- объектілердің бастапқы жиынтығын анықтау және талдау;
- объектілердің берілген жиынтығын жіктеу;
- объектілердің атауларын лингвистикалық өңдеу;
- объектілердің берілген жиынтығын кодтау.

4.5.3.1 Объектілердің бастапқы жиынтығын талдау мыналарды:

- объектілердің өте ортақ қасиеттерін, байланыстарын және арақатынастарын табуды;
- объектілер арасындағы байланыстарды орнату принциптерін әзірлеуді;
- объектілердің белгілерін (ортақ және ерекше) табуды;
- ортақ, барлығына тән белгілері бар объектілердің жиынтықтарын анықтауды;

- негізгі объектілерді және солармен байланысты объектілерді іріктеу, объектілердің бағыныштылығын және қосалқы бағыныштылығын анықтауды;
- жіктеуге жататын объектілердің жиынтығын анықтауды қарастырады.

4.5.3.2 Объектілердің берілген жиынтығын жіктеу мыналарды:

- жіктеу белгілерін анықтауды;
- объектілердің берілген көптігі үшін жіктеу әдістерін анықтауды;
- жіктеудің қажетті және жеткілікті тереңдігін анықтауды қарастырады.

4.5.3.3 Объектілер атауларын лингвистикалық өңдеу кезінде объектілердің атауларын жазуды және құруды бір ізге салу, қолданылатын терминологияны реттеу (көп мағыналылықты болдырмау), стандартталған терминологиямен өзара үндестіру жүргізіледі.

Объектілердің атауында қолданылатын терминологияға сәйкессіздік болған жағдайда, әзірлеуші бұны түсіндірме жазбада айырмашылықтарына негіздеме бере отырып, көрсетуге тиіс.

Қажет болған жағдайда осы кезеңде мыналар қарастырылуға тиіс:

- әзірленетін жіктеуіште пайдаланылатын қысқартуларды біріктіру және талдау, оларды бір ізге салу және қысқарған сөздер тізімін дайындау;

- объектілер атауларын қысқарған түрде жазу ережелерін таңдау;

- объектілер атауларының алфавитті көрсеткішін құру (қажет жағдайда).

4.5.3.4 Объектілердің берілген жиынтығын кодтау мыналарды қарастырады:

- кодтау әдісін таңдауды;

- код алфавиті мен ұзындығын таңдауды;

- автоматтандырылған жүргізу талаптарын есепке ала отырып, код құрылымын құру;

- кодты қорғау үшін бақылау санын есепке алу, оны тексеру;

- кодтардың резервтік сыйымдылығын қамтамасыз ету;

- жіктеу объектілерін, олардың топтарын, белгілерін кодтау.

4.5.4 Әзірлеуші-ұйым жіктеуіш жобасын пікір алу үшін мүдделі ұйымдарға жібереді.

4.6 Жіктеуіш жобасының соңғы басылымын әзірлеу.

4.6.1 Жіктеуіш жобасын алған ұйымдар ол туралы пікір жазады да, оны жіктеуіш жобасын алған уақыттан бастап 60 күннен кешіктермей әзірлеуші-ұйымның мекен-жайына жібереді.

Көрсетілген мерзім ішінде жазба пікір берілмеген жағдайда жіктеуіш жобасы келісілген деп есептеледі.

4.6.2 Әзірлеуші-ұйым алынған жазба пікірлерді өңдейді және пікірлер жинағын жасайды.

4.6.3 Жазба түсіндірмелерде бар ескертулер мен ұсыныстар негізінде жіктеуіш жобасы мен оның түсіндірме жазбасы жөндеп түзетіледі.

4.6.4 Жіктеуіш жобасын оның түсіндірме жазбасымен, тәжірибелік тексеру нәтижелері бойынша пікірлер мен қорытындылар жинағымен бірге жөндеп түзетілген басылымын келісілетін ұйымдарға жібереді.

Келісілетін ұйымдар жіктеуіш жобасын алған күннен бастап бір айдан аспайтын мерзімде өздерінің қорытындыларын береді. Келіскені туралы хатқа ұйым басшысы немесе басшысының орынбасары қол қоюға тиіс.

4.6.5 Жіктеуіш жобасы бойынша елеулі айырмашылықтар болған жағдайда, әзірлеуші-ұйым оларды қарауды және тездетуді ұйымдастырады.

4.6.6 Әзірлеуші-ұйым жіктеу жобасын келісу нәтижелерін есепке ала отырып өңдейді, түсіндірме жазбаны нақтылайды және оны бекітуге беру туралы шешім қабылдайды.

4.7 Жіктеуіштерді бекіту және мемлекеттік тіркеу

4.7.1 ҰТЭ АЖ [2] және ҚР СТ 1.2 сәйкес уәкілетті орган бекітеді.

4.7.2 ҰТЭ АЖ жобасын бекітер алдында уәкілетті органның ұйымында сараптамадан өтуге тиіс.

4.7.3 Сараптаудан оң нәтижелер алынған жағдайда ҰТЭ АЖ соңғы басылымын құжатты әзірлеуші бекіту үшін уәкілетті органға береді.

Жіктеуіш жобасымен бірге мынадай құжаттама:

ҚР СТ 5.1–2015

- ілестіруші хат;
- жіктеуіш жобасының соңғы басылымына жазылған түсіндірме жазба;
- ҰТЭ АЖ жобасына берілген жазба пікірлер жинағы;
- ҰТЭ АЖ жобасының соңғы басылымы келісілгенін растайтын құжаттардың түпнұсқалық даналары;

- сараптама нәтижелері бойынша қорытынды берілуге тиіс.

4.7.4 ҰТЭ АЖ жобасын сараптаудан кері нәтиже алынған жағдайда түзетіліп өңдеуге жатады.

4.7.5 ҰТЭ АЖ тіркеу ҚР СТ 5.2 сәйкес жүргізіледі.

4.8 ҚР СТ 5.2 сәйкес ҰТЭ АЖ-не өзгерістер енгізу.

4.9 ҚР СТ 1.8 сәйкес ҰТЭ АЖ басып шығару тәртібі.

4.10 ҚР СТ 5.2 сәйкес ҰТЭ АЖ жүргізу тәртібі.

4.11 [2] сәйкес жою тәртібі.

5 Жіктеуіштерді жасауға, жазуға және ресімдеуге қойылатын талаптар

5.1 Жіктеуіште мынадай құрылымдық элементтер болады:

- титул парағы;
- алғысөз;
- мазмұны;
- кіріспе;
- атауы;
- қолданылу саласы;
- нормативтік сілтемелер;
- анықтамалар;
- белгілер мен қысқартулар;
- негізгі бөлігі;
- алфавиттік көрсеткіш;
- қосымша;
- библиографиялық деректер;

5.1.1 «Титул парағы», «Алғысөз», «Негізгі бөлік» элементтерінен басқа, құрылымдық элементтер қажеттілігіне қарай жіктеу объектілерінің ерекшелігіне байланысты жүргізіледі.

5.1.2 «Алғысөз», «Мазмұны», «Кіріспе», «Атауы», «Қолданылу саласы», «Нормативтік сілтемелер», «Анықтамалар», «Белгілер мен қысқартулар», «Қосымша» және «Библиографиялық деректер» құрылымдық элементтерінің жасалуы мен мазмұнына қойылатын, сондай-ақ жіктеуіштер мәтінінің жазылуы мен ресімделуіне қойылатын талаптар - ҚР СТ 1.5 талаптарына сәйкес.

5.2 Жіктеуіштің титул парағының бірінші беті А қосымшасына сәйкес ресімделеді.

5.3 «Алғысөз» құрылымдық элементі титул парағының екінші бетіне орналастырылады және ҚР СТ 1.5 сәйкес ресімделеді.

5.4 Жіктеуіштің бірінші бетін ресімдеу және «Қолданылу саласы» құрылымдық элементін жазу үлгісі - ҚР СТ 1.5 сәйкес.

5.5 «Негізгі бөлім» құрылымдық элементі, әдетте, жіктеуішті сипаттаудан және кеселерден тұрады.

5.6 «Алфавиттік көрсеткіш» құрылымдық элементінде қажетті іздестіру элементтері (жіктеу объектісінің коды, іздестіру элементінің орналасқан беттері және т.б.) көрсетілген, алфавиттік тәртіппен берілген жіктеу объектілерінің атаулары болады.

А қосымшасы
(міндетті)

Ұлттық техникалық – экономикалық ақпарат жіктеуішінің
бірінші бетінің нысаны

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МЕМЛЕКЕТТІК ЖІКТЕУІШІ
Қазақстан Республикасы Мемлекеттік техникалық реттеу жүйесі

(атауы)

(аббревиатура және белгісі)

Ресми басылым

Қазақстан Республикасы Инвестиция және даму министрлігі
Техникалық реттеу және метрология комитеті
(Госстандарт)
Астана

Библиография

[1] «Техникалық реттеу туралы» ҚР 2000 жылғы 9 қарашадағы Заңы

[2] *Ұлттық стандарттарды, алдын ала ұлттық стандарттарды, және техникалық-экономикалық ақпарат жіктеуіштерін әзірлеу, келісу, есепке алу, бекіту, сараптау, өзгерту, қолданыстан алып тастау және қолданысқа енгізу ережелері (2012 жылғы 28 желтоқсандағы № 495).*

НАЦИОНАЛЬНЫЙ СТАНДАРТ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
Государственная система технического регулирования Республики Казахстан

**Система классификации и кодирования
технико-экономической информации**

**ПОРЯДОК РАЗРАБОТКИ НАЦИОНАЛЬНЫХ КЛАССИФИКАТОРОВ
ТЕХНИКО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ИНФОРМАЦИИ**

СТ РК 5.1-2015

Издание официальное

**Комитет технического регулирования и метрологии
Министерства по инвестициям и развитию Республики Казахстан
(Госстандарт)**

Астана

Предисловие

1 ПОДГОТОВЛЕН И ВНЕСЕН республиканским государственным предприятием «Казахстанский институт стандартизации и сертификации» Комитета технического регулирования и метрологии

2 УТВЕРЖДЕН И ВВЕДЕН В ДЕЙСТВИЕ приказом Комитета технического регулирования и метрологии Министерства по инвестициям и развитию Республики Казахстан от «24» ноября 2015 г. № 236-од

**3 СРОК ПЕРВОЙ ПРОВЕРКИ
ПЕРИОДИЧНОСТЬ ПРОВЕРКИ**

2022 год
5 лет

4 ВВЕДЕН ВЗАМЕН СТ РК 5.1-2007 «Государственная система технического регулирования Республики Казахстан. Система классификации и кодирования технико-экономической информации. Порядок разработки государственных классификаторов технико-экономической информации»

Информация об изменениях к настоящему стандарту публикуется в ежегодно издаваемом информационном указателе «Нормативные документы по стандартизации Республики Казахстан», а текст изменений - в ежемесячных информационных указателях «ИУС». В случае пересмотра (отмены) или замены настоящего стандарта соответствующая информация будет опубликована в ежемесячном информационном указателе «ИУС».

НАЦИОНАЛЬНЫЙ СТАНДАРТ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

**Государственная система технического регулирования Республики
Казахстан**

**Система классификации и кодирования технико-экономической
информации.**

**Порядок разработки национальных классификаторов технико-
экономической информации**

Дата введения 2017.01.01

1 Область применения

Настоящий стандарт устанавливает порядок разработки, утверждения национальных классификаторов технико-экономической информации.

Положения стандарта подлежат применению органами государственного управления, техническими комитетами по стандартизации, физическими и юридическими лицами Республики Казахстан всех форм собственности и организационно-правовых форм, участвующих в работах по разработке и применению классификаторов.

2 Нормативные ссылки

Для применения настоящего стандарта необходимы следующие ссылочные нормативные документы:

СТ РК 1.2-2013 «Государственная система технического регулирования Республики Казахстан. Порядок разработки национальных и предварительных национальных стандартов Республики Казахстан»;

СТ РК 1.5-2013 «Государственная система технического регулирования Республики Казахстан. Общие требования к построению, изложению, оформлению и содержанию стандартов»;

СТ РК 1.7-2015 «Государственная система технического регулирования Республики Казахстан. Порядок планирования работ по стандартизации»;

СТ РК 1.8-2013 «Государственная система технического регулирования Республики Казахстан. Порядок издания и обеспечения нормативными документами и информацией Единого Государственного фонда нормативных технических документов»;

СТ РК 5.0-2015 «Государственная система технического регулирования Республики Казахстан. Система классификации и кодирования технико-экономической информации. Общие положения»;

СТ РК 5.1–2015

СТ РК 5.2-2015 «Государственная система технического регулирования Республики Казахстан. Система классификации и кодирования технико-экономической информации. Положение о ведении национальных классификаторов технико-экономической информации».

Примечание - При пользовании настоящим стандартом целесообразно проверить действие ссылочных стандартов и классификаторов по ежегодно издаваемому информационному указателю «Нормативные документы по стандартизации» по состоянию на текущий год и соответствующим ежемесячно издаваемым информационным указателям, опубликованным в текущем году. Если ссылочный документ заменен (изменен), то при пользовании настоящим стандартом следует руководствоваться замененным (измененным) документом. Если ссылочный документ отменен без замены, то положение, в котором дана ссылка на него, применяется в части, не затрагивающей эту ссылку.

3 Термины и определения

Термины, использованные в настоящем стандарте соответствуют СТ РК 5.0, СТ РК 5.2 и [1].

4 Разработка классификаторов

4.1 Общие положения

4.1.1 *Национальные* классификаторы технико-экономической информации (далее - НК ТЭИ) приравниваются к национальным стандартам Республики Казахстан.

Разработку НК ТЭИ осуществляют государственные органы в пределах своей компетенции, технические комитеты по стандартизации (далее по тексту - организация-разработчик).

Основанием для разработки (пересмотра) НК ТЭИ являются:

- *планы государственной стандартизации, утверждаемых уполномоченным органом в области технического регулирования в соответствии с СТ РК 1.7;*

- *планом уполномоченных государственных органов, в компетенцию которых входят стандартизируемые объекты в закрепленных отраслях экономики;*

- *изменения соответствующих законодательных и нормативных правовых актов Республики Казахстан.*

4.1.2 НК ТЭИ разрабатывают в тех случаях, когда классификатор:

- обеспечивает сопоставимость данных в различных областях и уровнях государственного управления;

- информационно связан с действующими национальными классификаторами и при введении обеспечивается технологическая связь с ними;

- включает объекты, информация о которых содержится в межотрасле-

вых (межведомственных) формах документов государственного назначения, зарегистрированных в составе *национального* классификатора управленческой документации.

4.2 Стадии разработки НК ТЭИ

4.2.1 В целях обеспечения координации и контроля работ по разработке НК ТЭИ и подготовки к внедрению устанавливают следующие стадии выполнения работ:

- организация разработки классификатора;
- составление и утверждение разработки классификатора;
- разработка первой редакции классификатора;
- *согласование и рассмотрение классификаторов с государственными органами и заинтересованными организациями;*
- разработка окончательной редакции классификатора;
- утверждение и государственная регистрация классификатора;
- издание классификатора;
- организация ведения классификатора.

4.3 Организация разработки НК ТЭИ

4.3.1 Разработке классификаторов предшествует подготовка и представление заявок на разработку классификаторов в уполномоченный орган технического регулирования и метрологии (далее – уполномоченный орган).

Подготовку и рассмотрение заявок, формирование планов работ по государственной стандартизации осуществляют в соответствии с СТ РК 1.7.

4.3.2 Организация-разработчик организует проведение исследовательских работ, изучение международных, межгосударственных и национальных классификаторов других стран с целью обеспечения классификационной совместимости и возможности сопоставления разрабатываемого классификатора с международными и межгосударственными системами классификации.
В соответствии СТ РК 5.0-20__ Приложение А

4.3.3 В случае необходимости НК ТЭИ должен иметь переходные ключи к предыдущей системе классификации.

4.4 Составление и утверждение методики разработки классификатора

4.4.1 Организация-разработчик НК ТЭИ на основании проведенных исследований составляет методику разработки классификатора.

4.4.2 В методике должны быть изложены следующие сведения:

- описание исходного множества объектов классификации и кодирования, количественная характеристика объектов классификации;
- описание методов классификации и кодирования объектов и обоснование их выбора;
- основные признаки классификации и принципы их выделения;
- алфавит, основание и длина кода, структура построения кодового обозначения, последовательность расположения признаков, обоснование отсутствия или наличия контрольного числа для защиты кодов классификатора с указанием способа его расчета и проверки;

СТ РК 5.1–2015

- обоснование обеспечения резервной емкости классификатора;
- пример кодирования объектов (фрагмент классификатора);
- порядок поступления и структура наименований объектов в классификаторе, использование стандартизированной терминологии, принятые сокращения.

4.5 Разработка первой редакции классификатора

4.5.1 Организация-разработчик готовит проект классификатора в соответствии с договором и методикой разработки классификатора.

4.5.2 Одновременно с разработкой проекта классификатора составляется пояснительная записка к нему.

В пояснительной записке приводят следующие сведения:

- основание для разработки классификатора;
- цели создания классификатора;
- характеристика объектов классификации;
- взаимосвязь с аналогичными классификаторами и сопряжение с классификаторами других категорий;
- область применения НК ТЭИ;

4.5.3 На стадии разработки первой редакции НК ТЭИ проводятся следующие работы в указанной последовательности:

- выявление и анализ исходного множества объектов;
- классификация заданного множества объектов;
- лингвистическая обработка наименований объектов;
- кодирование заданного множества объектов.

4.5.3.1 Анализ исходного множества объектов предусматривает:

- выявление наиболее общих свойств, связей и отношений объектов;
- разработку принципов установления связей между объектами;
- выявление признаков объектов (общих и отличительных);
- выделение совокупностей объектов, имеющих общие, им всем свойственные признаки;

- отбор основных объектов и связанных с ними объектов, установление соподчиненности и подчиненности объектов;

- определение множества объектов, подлежащих классификации.

4.5.3.2 Классификация заданного множества объектов предусматривает:

- выделение признаков классификации;
- определение методов классификации для заданного множества объектов;

- определение необходимой и достаточной глубины классификации.

4.5.3.3 При лингвистической обработке наименований объектов проводится унификация построения и написания наименований объектов, упорядочение применяемой терминологии (исключение многозначности) взаимосвязка со стандартизированной терминологией.

При несоответствии терминологии, применяемой в наименовании объ-

ектов, разработчик должен указать на это в пояснительной записке с обоснованием расхождений.

На данном этапе в случае необходимости должно быть предусмотрено:

- обобщение и анализ используемых в разрабатываемом классификаторе сокращений, их унификация и подготовка перечня сокращений;
- выбор правил записи наименований объектов в сокращенной форме;
- построение алфавитного указателя наименований объектов (при необходимости).

4.5.3.4 Кодирование заданного множества объектов предусматривает:

- выбор метода кодирования;
- выбор алфавита и длины кода;
- построение структуры кода с учетом требований автоматизированного ведения;
- расчет контрольного числа для защиты кода, его проверку;
- обеспечение резервной емкости кодов;
- кодирование объектов классификации, их группировок, признаков.

4.5.4 Организация-разработчик рассылает проект классификатора на отзыв заинтересованным организациям.

4.6 Разработка окончательной редакции проекта классификатора

4.6.1 Организации, получившие проект классификатора, составляют отзыв о нем и отсылают в адрес организации-разработчика не позже, чем через 60 дней со времени получения проекта классификатора.

В случае непредставления отзыва в течение указанного срока проект классификатора считается согласованным.

4.6.2 Организация-разработчик обрабатывает полученные отзывы и составляет сводку отзывов.

4.6.3 На основании замечаний и предложений, содержащихся в отзывах, дорабатывают проект классификатора и пояснительную записку к нему.

4.6.4 Доработанную редакцию проекта классификатора вместе с пояснительной запиской к нему, сводкой отзывов и выводах по результатам опытной проверки организация-разработчик направляет согласующим организациям.

Согласующие организации подают свои выводы в срок, не превышающий месяца со дня получения проекта классификатора. Письмо о согласовании должно быть подписано руководителем или заместителем руководителя организации.

4.6.5 При наличии существенных расхождений по проекту классификатора организация-разработчик организует их рассмотрение и ускорение.

4.6.6 Организация-разработчик дорабатывает проект классификатора с учетом результатов согласования уточняет пояснительную записку и принимает решение о представлении его на утверждение.

4.7 Утверждение и государственная регистрация классификаторов

СТ РК 5.1–2015

4.7.1 НК ТЭИ утверждает уполномоченный орган в соответствии с [2] и СТ РК 1.2.

4.7.2 Перед утверждением проект НК ТЭИ должен пройти экспертизу в организации уполномоченного органа.

4.7.3 При положительных результатах экспертизы окончательная редакция НК ТЭИ представляется разработчиком документа в уполномоченный орган на утверждение.

Вместе с проектом классификатора должна быть представлена следующая документация:

- сопроводительное письмо;
- пояснительная записка к окончательной редакции проекта классификатора;
- сводка отзывов на проект НК ТЭИ;
- подлинные экземпляры документов, подтверждающих согласование окончательной редакции проекта НК ТЭИ;
- заключение по результатам экспертизы.

4.7.4 В случае получения отрицательного результата экспертизы проект НК ТЭИ подлежит доработке.

4.7.5 Регистрация НК ТЭИ проводится в соответствии с СТ РК 5.2.

4.8 Внесение изменений в НК ТЭИ в соответствии с СТ РК 5.2.

4.9 Порядок издания НК ТЭИ в соответствии с СТ РК 1.8.

4.10 Порядок ведения НК ТЭИ в соответствии с СТ РК 5.2.

4.11 Порядок отмены в соответствии с [2].

5 Требования к построению, изложению и оформлению классификаторов

5.1 Классификатор содержит следующие структурные элементы:

- титульный лист;
- предисловие;
- содержание;
- введение;
- наименование;
- область применения;
- нормативные ссылки;
- определения;
- обозначения и сокращения;
- основная часть;
- алфавитный указатель;
- приложения;
- библиографические данные.

5.1.1 Структурные элементы, за исключением элементов «Титульный лист», «Предисловие», «Наименование», «Основная часть», приводят при

необходимости, в зависимости от особенностей объектов классификации.

5.1.2 Требования к построению и содержанию структурных элементов «Предисловие», «Содержание», «Введение», «Наименование», «Область применения», «Нормативные ссылки», «Определения», «Обозначения и сокращения», «Приложения» и «Библиографические данные», а также к изложению и оформлению текста классификаторов - в соответствии с требованиями СТ РК 1.5.

5.2 Первую страницу титульного листа классификатора оформляют в соответствии с приложением А.

5.3 Структурный элемент «Предисловие» помещают на второй странице титульного листа и оформляют в соответствии с СТ РК 1.5.

5.4 Оформление первой страницы классификатора и пример изложения структурного элемента «Область применения» - в соответствии с СТ РК 1.5.

5.5 Структурный элемент «Основная часть» как правило, состоит из описания классификатора и таблиц.

5.6 Структурный элемент «Алфавитный указатель» содержит наименования объектов классификации в алфавитном порядке с указанием необходимых поисковых элементов (код объекта классификации, страницы расположения поискового элемента и т.д.).

Приложение А
(обязательное)

Форма титульного листа национального классификатора технико-экономической информации

Изображение государственного Герба Республики Казахстан

НАЦИОНАЛЬНЫЙ КЛАССИФИКАТОР РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
Государственная система технического регулирования Республики Казахстан

(наименование)

(аббревиатура и обозначение)

Издание официальное

**Комитет технического регулирования и метрологии
Министерства по инвестициям и развитию Республики Казахстан
(Госстандарт)**

Астана

Библиография

[1] Закон Республики Казахстан от 9 ноября 2004 года № 603-ІІ «О техническом регулировании»

[2] № 495 от 28 декабря 2012 года «Правила разработки, согласования, учета, утверждения, экспертизы, изменения, отмены и введения в действие национальных стандартов, предварительных национальных стандартов, классификаторов технико-экономической информации, за исключением военных стандартов на товары (продукцию), работы и услуги военного и двойного назначения».

УДК 681.3.065.4

МКС 35.040

Ключевые слова: Национальные классификаторы технико-экономической информации, организация-разработчик, порядок разработки

Басуға _____ ж. қол қойылды Пішімі 60x84 1/16
Қағазы офсеттік. Қаріп түрі «KZ Times New Roman»,
«Times New Roman»
Шартты баспа табағы 1,86. Таралымы _____ дана. Тапсырыс _____

«Қазақстан стандарттау және сертификаттау институты»
республикалық мемлекеттік кәсіпорны
010000, Астана қаласы, Орынбор көшесі, 11 үй,
«Эталон орталығы» ғимараты
Тел.: 8 (7172) 79 33 24